

ՄԵՆԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կէս տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաբարտը պէտք է հիմում և ուղղակի
Тифлисе. Редакция «Менка»

Խմբագրատանը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լիւրով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր թաւին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՒԹԻՒՆ

Մասամբ ուղիւ է: ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ:
Նամակ խմբագրին: Նամակ խմբագրին: Ներքին
լուրեր: ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Բովանդակ:
Թիֆլիսում: ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Բովանդակ:
ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Բովանդակ:

ՄԱՍՍԱՐԲ ՈՒՎԻԳ Է:

Մեծ ուրախութեամբ տպւում ենք «Մշա-
կի» ներկայ համարում Թիֆլիսի գիւմնա-
զիւցի ուսուցիչ պ. Գորիսեանի նամակը, ու-
րի մէջ պարտք խոստովանվում է իր մեղա-
ւորութիւնը: Այդպէս խոստովանվել իր ա-
րածը կարող է միայն ազնիւ և մարդկա-
րէն: Անհրաժեշտ է որ հայհայտ աշակերտին այն-
պէս, ինչպէս այդ արեւ է պարտք, անար-
ժան բան է, հակամանկաբարձական է, գովե-
լի է, դատապարտելի է, ամբարշտութիւն է,
բայց որքան կան ուրիշներ, որոնք նոյնն են
անուամբ, բայց երբեք չեն խոստովանվում:

Ուրիշ կողմից պ. Գորիսեանի ասածների
մէջ կայ և մի մեծ ճշմարտութիւն: Ոչ թէ
միայն հայ աշակերտի մէջ, բայց և հայ
ուսումնականների մէջ, բարձր ուսումնա-
տեցածների մէջ դուք շատ հազիւ կը պա-
տահէք ճշմարտ կրթված մարդիկ: Հայը
իր բացման ճիւղերով, իր ահազին ըն-
դունակութիւններով, մնում է, այնու ամե-

նայնիւ, մեծ մասամբ, հակակրկիտ, անկիրթ,
կենտո: Հայը դառնում է ուսուցիչ, հարուստ
վաճառական, պաշտօնայն, խմբագիր, զրոյ,
բանկիր, ինժեներ, բժիշկ, ազգայնագէտ, —
ամեն բանի մէջ եթէ չէ գերազանցում այլ-
ազգիներէն, դոնէ աղքատութեամբ մնում է
նրանց հետ: Բայց այդ բոլոր դառնալով,
այնու ամենայնիւ, մեծ մասամբ, մնում է
անկիրթ, կեղտոտ, զգուշիւ, յանդուգն կին-
տո, մնում է այն, որի համար հայերէն լե-
զուի մէջ համապատասխանող բառ չը կայ,
բայց որ ուսուցիչն անուանվում է «նախա-»

Հայը, իր բոլոր խելքով և ընդունակու-
թիւններով, առհասարակ, շատ համակրելի
էակ չէ, և զարմանալի չէ որ մի օտարազ-
գի համբերութիւնը կորցնելով, մի կօպիտ,
անվայել խօսք կասի հայի երեսին:

Հասկանալի է, որ այլ ևս յոյս չը կայ
ուղղել ներկայ կենսոյական սերունդը, բայց
պէտք է ցանկանալ որ դեռ աշակերտա-
կան նստարանների վրա նստող նոր, լծարմ
սերունդը նոյն կենսոյական սերունդի շաւ-
ղով չընթանայ:

Ճշմարտութիւնը պահանջում է խոստո-
վանքի որ և այն նկատողութիւնը շատ ու-
ղիւ է, թէ հայը շատ քսու և շողջորթ է,
քանի որ մարդու մէջ պէտք ունի, բայց
հենց որ այլ ևս նրա մէջ պէտք չունի, —
դառնում է անասելի յանդուգն:

Ուզում է, որ օտարները ձեզ յարգեն ու
պատեն, ուզում է, որ օտարների աչքում
բարձրանայ ձեր ազգի, հայոց ազգու-
թեան անունը, — ազատվեցէք անկիրթ շըր-
ջանի վատ, պարսաւելի յատկութիւններից:
Այդ խօսքերով մենք դիմում ենք, ի
հարկէ, ոչ թէ բարձր ուսումնասացած, ներ-
կայ կենսոյացրած, և արդէն անուղղելի սե-
րունդին, բայց զինազիններում և հա-
մալարաններում դեռ ուսումնառող, լծարմ
երիտասարդութեանը:

Ձը մտնանք որ այդ մեր բարձր ու-
սումնասացածներն են, մեր ուսումնառած-
ներն են, որոնք օտարների աչքում հայոց
ազգի անունը կտրեցին: Հոյ վաճառականը
և վաճառու համակրելի չէին, օտարները
նրանց ատում էին, բայց բնական էին հա-
մարում այդ տեսակ շըջանի մէջ այլ և այլ
զգուշիւ յատկութիւններ, ինչպէս խաբարա-
յութիւն, քսութիւն, շողջորթութիւն և
վերջը կենսոյութիւն և յանդուգնութիւն: Թէ
օտարները և թէ մենք կարծում էինք որ
դոնէ այդ վաճառականների և վաճառու-
ների զաւակները ուսումնառելով կը փոխ-
վեն: Բայց դրա մէջն էլ սխալվեցանք: Ու-
սումնառած հայը մնաց նոյն շողջորթը,
քսու, ոտները լիցող, քանի որ պէտք է նրան
մի մարդ, իսկ հենց որ պէտք չէ, — կրկին
կերպարանափոխվեց. դարձաւ կրկին կենտո,

անամթ, յանդուգն, նախա: Չաւակը կրկին
հօրը նմանվեց:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Մօսկվա, 20 յունվարի

Յունվար ամսին ներկայ թաւական լրացաւ
«Մշակի» գոյութեան տասն տարին, այս օրի-
թով մենք, ներքոյ ստորագրեալ ուսանողներս,
չենք կարող չը յայտնել ձեզ մեր երախտագի-
տութիւնը այն մեծ ծառայութեանը համար, որ
դուք ցայց տուեցիք թէ հայ ազգին և թէ ուսա-
նողութեանը:

Դուք, յարգելի խմբագիր, տասը տարվայ մի-
ջողով մտաւորական անխնայ կեպով ժողովրդի նա-
խապաշարմունքները, մոլեռանդութիւնը, նրա բուր-
ժուազայի շահախնդրութիւնն ու եռանդութիւնը,
մտաւորական ուսանողների դէպի ազգային ու հա-
տարակական գործերն ունեցած առաջնութիւնը:
Դուք տասը երկար տարիներ արիւթեամբ պա-
տկադնեցիք վայրենի և խառը շըջանի դէմ:
Վերջապէս, փոքր առ փոքր, դուք պարզում էք
ձեզ շըջապատող միջոցաւորը: «Մշակի» քարոզած
դատարանները սկսում են բերել սպասած պտուղ-
ները: Դուք առաջինը քարոզեցիք եղբայրութիւն
և միութիւն մեր կաթոլիկ և բողոքական եղբայր-
ների հետ, դուք առաջինը սկսեցիք ցայց տալ
հոգեբանական տղիւթութիւնը և նրանց դէպի
ընդամուր ազգային շահերն ունեցած անտարբե-
րութիւնը: «Մշակին» էր որ առաջինը իր գոյու-

ԴԱՍԻԹ ԲԵԿ

Պ Ա Տ Մ Ա Կ Ա Ն Վ Է Պ

(1722—1728)

ԻԹ

Արծուանիկ աւանի արեւելեան կողմում բարձ-
րանում է մի անտառապատ սար, որը պարսպի
ձևով տարածվում է հիւսիսից դէպի հարաւ: Այդ
սարի կուրծքին կրած է գեղեցիկագոյն աւանը, իսկ
սարի վրա, հովանաւորված անպակի կաղնի ծա-
ռերով, կանգնած է «Կարմիր վանքը», որ կառուց-
վել է նոյն ընտան կարմրագոյն քարերից, սուրբ
Նախավկայի անունով: Այդ հոյակապ վանքը հոր-
բորդ դարու վերջերս հիննեց Ներքին անտառով
ճգնաւորը, դրա համար էլ կոչվում է Ներքինայ
վանք:

Ներքինայ կողմից այդ վանքում մշտապէս կրօ-
նաւորների մի միաբնակութիւն, որոնք միայն Աս-
տուծոյ և Նրա սուրբերի հետ էին խօսում, և իր
ճգնաւորական օրինակով աւելի քաջաբերեց արե-
ւանների խոսակցութիւնը: Նրբ Սիւնեաց Սահա-
կիա տիկինը հայոց Մուշէ հայրապետին նստա-
րեց իր սկիսապատ կառքի մէջ, որ լծած էր ըս-
պիտակ ջորիներով, և փառաւոր հանդիսով ու-
ղարկեց նրան Ներքինայի հրապարակ, որ նա ըն-
դունէ Սիւնեաց կաթողիկոսութեան անունով, այդ
ժամանակ Ներքինայ պարանով կաթողիկոս վանքի
պարսպից և կամենում էր փախչել:

Մինչև այսօր ժողովրդի մէջ դեռ մնացել է վա-
ղակ աւանդութիւնը այն մասին, թէ երբ Մուշէ
հայրապետը աշխատում էր համարել Ներքինային,
որ նա ընդունէ կաթողիկոսական արժանիք, սուրբ
ճգնաւորը հպոտաւորութեամբ հրաժարում էր, ասե-
լով թէ ինքը արժանաւորութիւն չունի այդ բարձր
կոչմանը: Այդ միջոցին նրա խելը դառն մօտ ի-
ջան մի խումբ աղաւթներ, և նրանցից մէկը, թու-
շիւով նստեց սուրբ ճգնաւորի ուսի վրա, և մարդ-

կային բարբառով ասաց. «արժան է, արժան է»:

Խօսում են և այն, թէ երբ սուրբ ճգնաւորը մի-
անգամ որպէս ուսուսուող գնացած էր Ներքինայի
հայոց վանքը, յանկարծ Յիսուս Քրիստոսի ծննդ-
դեան օրինակ ճաղապարհի երկուայն մտաբերեց իր
հետաւոր վանքը, որ դառնում էր Սիւնեաց աշ-
խարհում, մտաբերեց իր միաբնակից եղբայրնե-
րին և ցանկացած նրանց հետ միասին կատարել
ծննդեան օրինակ: Նրբ այդ ցանկութեամբ սուրբ
Բեթլէհեմի այրի դուռն հանդէպ կանգնած լաց էր
լինում նա, մօտեցաւ մի կին, և նստեցրեց նրան
մի կիսաբարձական սալի վրա, որը մի ակնթա-
րով Ներքինայի հայոց վանքի հասցրեց նրան Սիւնեաց աշ-
խարհ և իր վանքը Արծուանիկում: Միաբնակները
դեռ չէին աւարտել ճաղապարհի երկուայն պա-
տարաւոր, երբ տեսան նրան և զարմացան: *)

Ներքինայ վանքը Սիւնեաց աշխարհի ամենա-
փառաւոր վանքերից մէկն էր. նրա հոյակապ շին-
վածքը ներկայացնում էր հայկական ճարտարա-
պետութեան սքանչելի գործերից մէկը: Նրա չոր-
ջը դառնում էին միջնակաց /միաբնակների համար
գրեցիկի խուցեր, ընդարձակ սեղանատուն, ամ-
բարանոցներ լի ամեն տեսակ պաշարեղէններով և
ախտասանի բազմաթիւ անասուններով: Այստեղ
կերակրվում էին մարդկային հասարակութեանց
հալածված ուրախներ և այլ տեսակ արիւստերներ,
սրանց վրա միաբնակները առանձին խնամք էր
ստանում և բժշկում էր:

Վանքը, որպէս մի գեղեցիկ պտակ, դրած էր
լեռնային բարձրաւանդակի վրա, հովանաւորված
անտառի մշտականաւ ծառատեսանով, որի լուսութեան
մէջ, թուշուների ուրախ երգերի հետ, հնչում
էին Աստուծոյ նուիրված արեւմտեան սաղմոսե-
րութիւնները: Նրա ստորտուռ, ժայռերի սրտում
գտնվում էին բնական քարանձաւներ, որոնց
մուտքը թաղված էր խիտ պատառուկների մէջ,
որոնք ծոկերի ընդին նման կախված էին անդունդի
վրա, որը հազարաւոր քայլերի խորութեամբ, որ-
պէս մի հովանական վիշ, բացվում էր դէպի ցած:

*) Այդ աւանդութիւնը նկարագրում է և Ստե-
փանոս Օրբելեանը իր Սիւնեաց պատմութեան
փոփ գլխում:

Այդ քարանձաւների խորութեան մէջ առանձնա-
ցած էր աշխարհից բոլորովին հրաժարված ճգնա-
ւորների միաբնակութիւնը, որոնք ոչ արեւի լոյս
էին տեսնում և ոչ արեւմտեանների երես:

Բայց Դասիթ-Բեկի յայտնվելուց մի քանի տարի
առաջ այդ վանքը, որ աւելի քան տասն և երկու
դար գոյութիւն ունէր, բոլորովին քայքայվեցաւ,
բոլորովին զրկվեցաւ իր վայելչութիւնից:

Այդ ժամանակ վանքի միայն մեկ կամքն էր
մնացել: Հոյակապ տաճարի արտաքին սրբատաշ
քարերը պակած էին, կանգնած մնում էին միայն
անաղին կամարները: *) Բայց տաճարից, վանքի
բոլոր շինութիւնները քանդած էին: Իսկ նրանց
փոխարէն, մի քանի քայլ հեռաւորութեան վրա,
կառուցած էր մի հիւանդի ամբարանոց: Այդ ամա-
րանոցը պատկանում էր Ֆաթալի-խանին: Նա
չինված էր վանքի քարերով: Անդուք թիւրքը չը
ինայեց մինչև անգամ կաթողիկոսների չիլիմնե-
րին, արեւմտեան գերեզմաններին, և նրանց տա-
պանաքարերը գործ ածեց բազմաթիւների ու արտ-
ուստներ շինութեան համար: Միշտ աղօթող
ճգնաւորների միաբնակներում այժմ բնակվում էին
աւազակներ:

Ֆաթալի-խանը, որպէս մի խաշնարած ցեղի
զլխաւոր, իր հօտերը տարվայ տաք եղանակները
առաջ անց էր կացնում Վարադաղի լեռների վը-
րա, իսկ ձմեռը վերադառնում էր Բարդիւշաղի
գաւառը, բնակվում էր իր սեփական ձմեռանո-
ցում, որ գտնվում էր Ալթինջի գիւղում: Բայց
այն օրից, երբ նա բարեկամացաւ Մէլիք-Ֆրանգլի
ուրացողի հետ, փոխեց իր կենցաղապարտութեան
ուղեանակը: Մէլիքը նրան մի առանձին ծառայու-
թիւն անելու համար, թող տուեց իր սեփական
աւանի՝ Արծուանիկի մօտ ամառանոց կառուցա-
նել: Խանը ընտրեց Ներքինայ վանքի գտնված
տեղը, որը իր սքանչելի դիրքով, իր լեռնային
բարձրութեամբ և գեղեցիկ անտառներով ամեն
յարմարութիւններ ունէր ամառանոցի համար:

Մէլիքը մասնեց մասնատական ձեռքը այդ

բրիտանական վաղմիկ սրբաւայրը, մի լոկ նպա-
տակի համար, որ նրան իր մօտ պահէ, որ պա-
տահած ժամանակ կարողանայ նրա ուժերից օ-
գտաւ քաղել:

Խանը շինեց իր հիւանդի ամառանոցը հայոց
վանքի քարերով և մի հարուստ հայից յափշտա-
կած փողերով: Այդ հայի անունն էր Խօջա-Օհան,
որը բնակվում էր իր հիւանդ սեփական գիւղում,
որ իր անունով կոչվում էր Խօջահան: *) Խօջա-Օ-
հանը մի երեւելի վաճառական էր, խանը մեղադ-
րեց նրան այն յայտնաբեր մէջ, իբր թէ նա հեռու
երկրներից գէշեր է տեղափոխում իր թշնամիների
համար: Այդ առիթով սպանեց նրան, նրա անբաւ-
հարստութիւնը յափշտակեց և նրա ամբողջ ազ-
գատունիք բռնաւորի անգլիկաները դոհ դառնաւ:

Առաւօտ էր, այն գեղեցիկ, խաղաղ առաւօտ-
ներից մէկը, որ միայն լեռնային անտառապատ
աշխարհներին յատուկ է:
Ֆաթալի-խանի ամառանոցի մէջ դեռ բոլորը
քնած էին: Մի տիկին միայն զարթել էր, հագն-
վել էր, պատրաստվում էր կատարել վաղորդեան
աղօթքը: Արեւակի առաջին ճառագայթները, ներս
չողալով սենյակի պատուհաններից, լուսաւորում
էին նրա չքեղ օթնանք վառ-ծիրանեղջյւն պայծա-
ռութեամբ: Բայց տիկինը ինչեղանց պատահանե-
րի վարապոյրները, կարծես, այդ լոյսը կարող էր
արդեւ լինել նրա արօթիկուն: Յետոյ ներսից
կոզակեց նախասենյակի դուռը, որ ոչ ոք իրան
չը խանդարէ:

Մահմեդական կանայքը ամենին աղօթելու
սովորութիւն չունեն, իսկ տղամարդիկը միայն ա-
ղօթում են ի ցայց մարդկան՝ հրապարակների
վրա, ճանապարհների եզերքում, մի խօսքով, որ-
տեղ որ պատահի:

Բայց այդ տիկինը, կողպելով իր սենյակի դու-
րը, ոչ թէ կատարում էր մի յայտնի պատուէր,
այլ աւելի երկիւղ ունէր, մի գուցէ իր աղօթելը
նկատելի լինի:

*) Այդ գիւղը այժմ թիւրքաբնակ է և կիսաւոր
գոյութեան մէջ, գտնվում է Բարդիւշաղի գաւա-
ռում:

Մայրը գրկեց իր զստերը և մի առանձին տեղում համբուրեց նրան: Ֆաթիման նկատելով, որ իր սկստամոթիկները զիգ է գալիս մօրը, չարտահանեց:

նա պատասխանեց, որ այդ ընտանիքները եկան Բուսինի, որովհետեւ սխալ տեղեկութիւն էին ստացել: Կառավարութիւնը չէր կարող նրանց հողեր տալ Գորբուջայի մէջ, որովհետեւ այդ տարիայի մասին օրէնք չը կայ: Երբ այդ ընտանիքները գտնուողներն մինիստրին և յայտնեցին նրան, թէ իրանք սովից կոտորվում են, կառավարութիւնը նրանց գրամական օժանդակութիւն տուեց և յետ ուղարկեց իրանց հայրենիքը, որպէս զի նրանք բոլորովին չը կորէին: Բրատինս ասեցանք, որ օտար դաղթականները չեն կարող բնակվել Բուսինի մէջ առանց այն անցադրերի, որոնք արժում են դաղթականներին:

ԹԻՒՐԿԻԱ

Կ. Պոլսից „Polit. Corresp.“ լրագրին գրում են յունիստի 27-ից հետեւելով: Թուրքաց մայրաքաղաքի քաղաքական շրջաններին սաստիկ զարմացում է Սայիդ-փաշայի մինիստրութեան երկարատևութիւնը: Նրանց համար շատ բնական էր, որ մինիստրութիւնները մէկը միւսից յետոյ շուտ շուտ փոխվում էին: Սխալ կը լինէր ենթադրել, որ Սայիդ-փաշայի մինիստրութեան երկարատևութեան պատճառը այն ազդեցութիւնն է, որ այժմեան կառավարութիւնը ունի սուլթանի վրա: Այլ զի համար դադարեց չէ, որ իւրաքանչիւր փոքր ի շատեւ նշանաւոր հարցի պատճառով պաշտօնը մինիստրութեանը տարբեր հրամաններ է տալիս: Արեւմտեան ժամանակներում կատարվող մի քանի նշանաւոր բանակցութիւնների ժամանակ մեծ վեղերի և պաշտականների յարաբերութիւնները այնքան վատացան, որ Սայիդ-փաշա ստիպված էր հրաժարական տալ: Սուլթանը խտտութեամբ մերժեց այդ հրաժարականը և նրան անբաւականութիւն յայտնեց: Դրա-

նով է մեկնում Թուրքիայի համար այն նոր երեւոյթը, որ մինիստրութիւնը երկարատև է, որովհետեւ նա ոչինչ նշանակութիւն չունի, իսկ ճշմարիտ ազդեցութիւն ունեցող մարդիկ կարողանում են աւելի ազատութեամբ գործել: Արեւմտեան ժամանակներում Սայիդ-փաշա երկար տեսակցութիւններ էր ունենում սուլթանի հետ: Այդ տեսակցութիւնների ժամանակ քննվում էր ղեկավարական ծառայութիւնը ոչ մահաձեռնարկների համար էլ պարտաւորեցուցիչ դարձնելու հարցը: Կեռ 1877 թուականին Սայիդ-փաշա սուլթանի կողմից հրաւիրեց այն ժամանակվայ մեծ վեղերին ղեկավարական ծառայութիւնը պարտադիր դարձնել ոչ մահաձեռնարկների համար, որովհետեւ Թուրքիայի ոյժերը բաւական չէին Ռուսաստանին ընդդիմադրելու համար: Այն ժամանակ այդ միջոցը առանց գործադրութեան մնաց, բայց այժմ սուլթանը և նրա մեծ վեղերը գտնում են, որ ժամանակ է նրան իրադրել և մահաձեռնարկ տալու: Պատերազմական մինիստրութեանը տուած են բոլոր անհրաժեշտ հրահանգները նահանգների մէջ քրիստոնեաներից ղեկավարներ հաւաքելու մասին: Հինգ տարի սրանից առաջ կայացրած այդ վճիռը յանկարծակի իրագործելը ապացուցանում է, որ Բ. Գուրը յոյս չունի ապագայում հանգստութիւն պահանջել Թուրքիայի մէջ: Բ. Գուրը դեռ հին ժամանակներից զգում էր մահաձեռնարկան ցեղերին, զրգարով նրանց մէջ եղած նախանձը: Արեւմտեան տարրը շատ օգնում էր թուրքաց կառավարութեանը և մի քանի անգամ զգուշ է Սիւլայի անհնազանդ ցեղերին և քրիստոնեաները այժմ տրանցիցների հաւատարմութիւնը կապահովել է, քանի որ նրանք աշխատում են ինքնավարութիւն ձեռք բերել: Իսկ Բ. Գուրը իրան այնքան զօրեղ չէ հա-

մարում, որ կարողանայ հնազանդութեան մէջ պահել փոքր-Ասիայի ազգաբնակչութիւնը, մահաձեռնարկներին, որոնք վերջին ժամանակներում աշխատում են անջատվել Թուրքիայից: Նրանի դա ղլխաւոր պատճառներից մէկն է, որ քրիստոնեաներին ստիպում են ծառայել զօրքերի մէջ:

Նոյն լրագրին հաղորդում են Կ. Պոլսից: Թուրքաց քաղաքականութիւնը վաղուց յայտնի է նրանով, որ մեծ յոյսեր է դրել զանազան դաշնակցութիւնների վրա: Մեծ վեղերներից մի քանիսը յենվել են անգլիական, միւսները ֆրանսիական դեսպանատան վրա: Խէյրեդդին-փաշա և Սաֆֆեդ-փաշա համոզում էին սուլթանին դաշնակցութիւն կապել ֆրանսիայի հետ, Ահմեդ-Վեֆիկ-փաշա և Սաֆի-փաշա պաշտպանում էին դաշնակցութիւն Անգլիայի հետ, իսկ Մահմեդ-Նեզիդ-փաշան Թուրքիայի փրկութեան համար անհրաժեշտ էր համարում դաշնակցութիւնը Ռուսաստանի հետ: Դերեֆում թուրքաց քաղաքական շրջանների և պաշտականների խոսակցութեան միակ առարկան Գերմանիայի և Աւստրո-Ունգարիայի հետ դաշնակցութեան կապելու հարցն է: Թուրքիան այժմ սկսել է համոզվել որ ամենից շատ նա կարող է յոյս դնել այդ երկու պետութիւնների բարեկամութեան և օգնութեան վրա: Հերցեգովինայի և Բոսնիայի ապստամբութիւնը առանձնապէս զբաւում է թուրքաց կառավարութեան ուշադրութիւնը: Բ. Գուրը համոզված է, որ, եթէ Աւստրո-Ունգարիան չը ճնշէ այդ ապստամբութիւնը, նա կարող է վտանգաւոր դառնալ նոյն իսկ Թուրքիայի դոյութեան համար:

ՄՇԱԿԻ ՀՆՈԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻԱՋԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՆՈՑ
Ս. ՊԵՏԵՐՅԱՆԻ, 7 փետրվարի: Զերմի-
գովնայայ նահանգը ենթարկված է Կիւնյի

—Քանի որ առաջ Հաֆիզան ինձ հետ էր, երբ անտառում պատահեցինք այն հայ աղջիկներին: Ես սկսեցի նրանց հետ նրանց լեզուով խօսել: Հաֆիզան ինձ ասաց.— Ամօթ չէ, որ խօսում ես գաւառների լեզուով: —Կու Հաֆիզային ասանք մի դիր, դաւակն, նա խեղդի աղջիկ չէ, պատահականաց մայրը, ուղղելով մի քանի մարդ, որ անկարգ կերպով ընկել էին նրա ճակատի վրա և խանգարում էին կամարան և յոյժերի գեղեցկութիւնը: —Այո, նա խեղդի աղջիկ չէ, նա գիտ է, անկարգից ֆաթիման: Ասիւր, մայրիկ, ինչ պատահեց միանգամ, անտառից վերադառնալու ժամանակ անցանք այդ եկեղեցու անկյունի մօտով: այն հայ աղջիկները միջ հետ էին, նրանք հէնց որ տեսան անկյունից, մօտեցան քարերին և սկսեցին համարել: Իրանց երեւի և կարծրի վրա այսպիսի նշան անկող (Ֆաթիման խաչակրեց իր գէղը): Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրանց վրա: Աղջիկներից մէկը Հուսիսիմէն բարկացաւ: Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրան: Ես ասեցի ինչու և ծիծաղ, խեղճ է: Նա ինձ պատասխանեց.— Գաւառն ինչ է, որ խեղճ լինի: Ես Հուսիսիմէն մի աղբուր ընծայեցի, որ լաց չը լինի: Կու ինձ հետ բարկանայ, մայրիկ, այդ քս տուած աղբուրն էր: —Զէ, դաւակն, չեմ բարկանայ, ես քեզ մի նորը կը տամ, ասաց մայրը, ուրախանալով իր դստեր բարեկամութեան վրա: —Բայց մի բան էլ կայ, մայրիկ, վախենում եմ, որ ասեմ... —Ի՞նչ բան, դաւակն, ասա, ինչու ես վախենում: —Ես Հուսիսիմէն համբուրեցի, մայրիկ, երբ լաց էր լինում, գրկեցի նրան: Նա շատ սիրուն աղջիկ է: Խօ մեղք չէ, մայրիկ: Հաֆիզան ինձ նախատում էր, ասում էր հայ աղջիկը պիղծ է, ասում էր մեղք է, երբ մարդ համբուրում է նրան: Հաֆիզան նրանց հացը չէ ուտում: —Մեղք չէ, դաւակն, պատասխանեց մայրը.— նրանք էլ քեզ նման Աստուծո ստեղծածներն են: Աստուած թէ քեզ և թէ նրանց հաւատար կերպով սիրում է: —Բայց ինչու ես ասեցի, անտառում պատահեցինք այն հայ աղջիկներին: Ես սկսեցի նրանց հետ նրանց լեզուով խօսել: Հաֆիզան ինձ ասաց.— Ամօթ չէ, որ խօսում ես գաւառների լեզուով: —Կու Հաֆիզային ասանք մի դիր, դաւակն, նա խեղդի աղջիկ չէ, պատահականաց մայրը, ուղղելով մի քանի մարդ, որ անկարգ կերպով ընկել էին նրա ճակատի վրա և խանգարում էին կամարան և յոյժերի գեղեցկութիւնը: —Այո, նա խեղդի աղջիկ չէ, նա գիտ է, անկարգից ֆաթիման: Ասիւր, մայրիկ, ինչ պատահեց միանգամ, անտառից վերադառնալու ժամանակ անցանք այդ եկեղեցու անկյունի մօտով: այն հայ աղջիկները միջ հետ էին, նրանք հէնց որ տեսան անկյունից, մօտեցան քարերին և սկսեցին համարել: Իրանց երեւի և կարծրի վրա այսպիսի նշան անկող (Ֆաթիման խաչակրեց իր գէղը): Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրանց վրա: Աղջիկներից մէկը Հուսիսիմէն բարկացաւ: Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրան: Ես ասեցի ինչու և ծիծաղ, խեղճ է: Նա ինձ պատասխանեց.— Գաւառն ինչ է, որ խեղճ լինի: Ես Հուսիսիմէն մի աղբուր ընծայեցի, որ լաց չը լինի: Կու ինձ հետ բարկանայ, մայրիկ, այդ քս տուած աղբուրն էր: —Զէ, դաւակն, չեմ բարկանայ, ես քեզ մի նորը կը տամ, ասաց մայրը, ուրախանալով իր դստեր բարեկամութեան վրա: —Բայց մի բան էլ կայ, մայրիկ, վախենում եմ, որ ասեմ... —Ի՞նչ բան, դաւակն, ասա, ինչու ես վախենում: —Ես Հուսիսիմէն համբուրեցի, մայրիկ, երբ լաց էր լինում, գրկեցի նրան: Նա շատ սիրուն աղջիկ է: Խօ մեղք չէ, մայրիկ: Հաֆիզան ինձ նախատում էր, ասում էր հայ աղջիկը պիղծ է, ասում էր մեղք է, երբ մարդ համբուրում է նրան: Հաֆիզան նրանց հացը չէ ուտում: —Մեղք չէ, դաւակն, պատասխանեց մայրը.— նրանք էլ քեզ նման Աստուծո ստեղծածներն են: Աստուած թէ քեզ և թէ նրանց հաւատար կերպով սիրում է: —Բայց ինչու ես ասեցի, անտառում պատահեցինք այն հայ աղջիկներին: Ես սկսեցի նրանց հետ նրանց լեզուով խօսել: Հաֆիզան ինձ ասաց.— Ամօթ չէ, որ խօսում ես գաւառների լեզուով: —Կու Հաֆիզային ասանք մի դիր, դաւակն, նա խեղդի աղջիկ չէ, պատահականաց մայրը, ուղղելով մի քանի մարդ, որ անկարգ կերպով ընկել էին նրա ճակատի վրա և խանգարում էին կամարան և յոյժերի գեղեցկութիւնը: —Այո, նա խեղդի աղջիկ չէ, նա գիտ է, անկարգից ֆաթիման: Ասիւր, մայրիկ, ինչ պատահեց միանգամ, անտառից վերադառնալու ժամանակ անցանք այդ եկեղեցու անկյունի մօտով: այն հայ աղջիկները միջ հետ էին, նրանք հէնց որ տեսան անկյունից, մօտեցան քարերին և սկսեցին համարել: Իրանց երեւի և կարծրի վրա այսպիսի նշան անկող (Ֆաթիման խաչակրեց իր գէղը): Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրանց վրա: Աղջիկներից մէկը Հուսիսիմէն բարկացաւ: Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրան: Ես ասեցի ինչու և ծիծաղ, խեղճ է: Նա ինձ պատասխանեց.— Գաւառն ինչ է, որ խեղճ լինի: Ես Հուսիսիմէն մի աղբուր ընծայեցի, որ լաց չը լինի: Կու ինձ հետ բարկանայ, մայրիկ, այդ քս տուած աղբուրն էր: —Զէ, դաւակն, չեմ բարկանայ, ես քեզ մի նորը կը տամ, ասաց մայրը, ուրախանալով իր դստեր բարեկամութեան վրա: —Բայց մի բան էլ կայ, մայրիկ, վախենում եմ, որ ասեմ... —Ի՞նչ բան, դաւակն, ասա, ինչու ես վախենում: —Ես Հուսիսիմէն համբուրեցի, մայրիկ, երբ լաց էր լինում, գրկեցի նրան: Նա շատ սիրուն աղջիկ է: Խօ մեղք չէ, մայրիկ: Հաֆիզան ինձ նախատում էր, ասում էր հայ աղջիկը պիղծ է, ասում էր մեղք է, երբ մարդ համբուրում է նրան: Հաֆիզան նրանց հացը չէ ուտում: —Մեղք չէ, դաւակն, պատասխանեց մայրը.— նրանք էլ քեզ նման Աստուծո ստեղծածներն են: Աստուած թէ քեզ և թէ նրանց հաւատար կերպով սիրում է: —Բայց ինչու ես ասեցի, անտառում պատահեցինք այն հայ աղջիկներին: Ես սկսեցի նրանց հետ նրանց լեզուով խօսել: Հաֆիզան ինձ ասաց.— Ամօթ չէ, որ խօսում ես գաւառների լեզուով: —Կու Հաֆիզային ասանք մի դիր, դաւակն, նա խեղդի աղջիկ չէ, պատահականաց մայրը, ուղղելով մի քանի մարդ, որ անկարգ կերպով ընկել էին նրա ճակատի վրա և խանգարում էին կամարան և յոյժերի գեղեցկութիւնը: —Այո, նա խեղդի աղջիկ չէ, նա գիտ է, անկարգից ֆաթիման: Ասիւր, մայրիկ, ինչ պատահեց միանգամ, անտառից վերադառնալու ժամանակ անցանք այդ եկեղեցու անկյունի մօտով: այն հայ աղջիկները միջ հետ էին, նրանք հէնց որ տեսան անկյունից, մօտեցան քարերին և սկսեցին համարել: Իրանց երեւի և կարծրի վրա այսպիսի նշան անկող (Ֆաթիման խաչակրեց իր գէղը): Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրանց վրա: Աղջիկներից մէկը Հուսիսիմէն բարկացաւ: Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրան: Ես ասեցի ինչու և ծիծաղ, խեղճ է: Նա ինձ պատասխանեց.— Գաւառն ինչ է, որ խեղճ լինի: Ես Հուսիսիմէն մի աղբուր ընծայեցի, որ լաց չը լինի: Կու ինձ հետ բարկանայ, մայրիկ, այդ քս տուած աղբուրն էր: —Զէ, դաւակն, չեմ բարկանայ, ես քեզ մի նորը կը տամ, ասաց մայրը, ուրախանալով իր դստեր բարեկամութեան վրա: —Բայց մի բան էլ կայ, մայրիկ, վախենում եմ, որ ասեմ... —Ի՞նչ բան, դաւակն, ասա, ինչու ես վախենում: —Ես Հուսիսիմէն համբուրեցի, մայրիկ, երբ լաց էր լինում, գրկեցի նրան: Նա շատ սիրուն աղջիկ է: Խօ մեղք չէ, մայրիկ: Հաֆիզան ինձ նախատում էր, ասում էր հայ աղջիկը պիղծ է, ասում էր մեղք է, երբ մարդ համբուրում է նրան: Հաֆիզան նրանց հացը չէ ուտում: —Մեղք չէ, դաւակն, պատասխանեց մայրը.— նրանք էլ քեզ նման Աստուծո ստեղծածներն են: Աստուած թէ քեզ և թէ նրանց հաւատար կերպով սիրում է: —Բայց ինչու ես ասեցի, անտառում պատահեցինք այն հայ աղջիկներին: Ես սկսեցի նրանց հետ նրանց լեզուով խօսել: Հաֆիզան ինձ ասաց.— Ամօթ չէ, որ խօսում ես գաւառների լեզուով: —Կու Հաֆիզային ասանք մի դիր, դաւակն, նա խեղդի աղջիկ չէ, պատահականաց մայրը, ուղղելով մի քանի մարդ, որ անկարգ կերպով ընկել էին նրա ճակատի վրա և խանգարում էին կամարան և յոյժերի գեղեցկութիւնը: —Այո, նա խեղդի աղջիկ չէ, նա գիտ է, անկարգից ֆաթիման: Ասիւր, մայրիկ, ինչ պատահեց միանգամ, անտառից վերադառնալու ժամանակ անցանք այդ եկեղեցու անկյունի մօտով: այն հայ աղջիկները միջ հետ էին, նրանք հէնց որ տեսան անկյունից, մօտեցան քարերին և սկսեցին համարել: Իրանց երեւի և կարծրի վրա այսպիսի նշան անկող (Ֆաթիման խաչակրեց իր գէղը): Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրանց վրա: Աղջիկներից մէկը Հուսիսիմէն բարկացաւ: Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրան: Ես ասեցի ինչու և ծիծաղ, խեղճ է: Նա ինձ պատասխանեց.— Գաւառն ինչ է, որ խեղճ լինի: Ես Հուսիսիմէն մի աղբուր ընծայեցի, որ լաց չը լինի: Կու ինձ հետ բարկանայ, մայրիկ, այդ քս տուած աղբուրն էր: —Զէ, դաւակն, չեմ բարկանայ, ես քեզ մի նորը կը տամ, ասաց մայրը, ուրախանալով իր դստեր բարեկամութեան վրա: —Բայց մի բան էլ կայ, մայրիկ, վախենում եմ, որ ասեմ... —Ի՞նչ բան, դաւակն, ասա, ինչու ես վախենում: —Ես Հուսիսիմէն համբուրեցի, մայրիկ, երբ լաց էր լինում, գրկեցի նրան: Նա շատ սիրուն աղջիկ է: Խօ մեղք չէ, մայրիկ: Հաֆիզան ինձ նախատում էր, ասում էր հայ աղջիկը պիղծ է, ասում էր մեղք է, երբ մարդ համբուրում է նրան: Հաֆիզան նրանց հացը չէ ուտում: —Մեղք չէ, դաւակն, պատասխանեց մայրը.— նրանք էլ քեզ նման Աստուծո ստեղծածներն են: Աստուած թէ քեզ և թէ նրանց հաւատար կերպով սիրում է: —Բայց ինչու ես ասեցի, անտառում պատահեցինք այն հայ աղջիկներին: Ես սկսեցի նրանց հետ նրանց լեզուով խօսել: Հաֆիզան ինձ ասաց.— Ամօթ չէ, որ խօսում ես գաւառների լեզուով: —Կու Հաֆիզային ասանք մի դիր, դաւակն, նա խեղդի աղջիկ չէ, պատահականաց մայրը, ուղղելով մի քանի մարդ, որ անկարգ կերպով ընկել էին նրա ճակատի վրա և խանգարում էին կամարան և յոյժերի գեղեցկութիւնը: —Այո, նա խեղդի աղջիկ չէ, նա գիտ է, անկարգից ֆաթիման: Ասիւր, մայրիկ, ինչ պատահեց միանգամ, անտառից վերադառնալու ժամանակ անցանք այդ եկեղեցու անկյունի մօտով: այն հայ աղջիկները միջ հետ էին, նրանք հէնց որ տեսան անկյունից, մօտեցան քարերին և սկսեցին համարել: Իրանց երեւի և կարծրի վրա այսպիսի նշան անկող (Ֆաթիման խաչակրեց իր գէղը): Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրանց վրա: Աղջիկներից մէկը Հուսիսիմէն բարկացաւ: Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրան: Ես ասեցի ինչու և ծիծաղ, խեղճ է: Նա ինձ պատասխանեց.— Գաւառն ինչ է, որ խեղճ լինի: Ես Հուսիսիմէն մի աղբուր ընծայեցի, որ լաց չը լինի: Կու ինձ հետ բարկանայ, մայրիկ, այդ քս տուած աղբուրն էր: —Զէ, դաւակն, չեմ բարկանայ, ես քեզ մի նորը կը տամ, ասաց մայրը, ուրախանալով իր դստեր բարեկամութեան վրա: —Բայց մի բան էլ կայ, մայրիկ, վախենում եմ, որ ասեմ... —Ի՞նչ բան, դաւակն, ասա, ինչու ես վախենում: —Ես Հուսիսիմէն համբուրեցի, մայրիկ, երբ լաց էր լինում, գրկեցի նրան: Նա շատ սիրուն աղջիկ է: Խօ մեղք չէ, մայրիկ: Հաֆիզան ինձ նախատում էր, ասում էր հայ աղջիկը պիղծ է, ասում էր մեղք է, երբ մարդ համբուրում է նրան: Հաֆիզան նրանց հացը չէ ուտում: —Մեղք չէ, դաւակն, պատասխանեց մայրը.— նրանք էլ քեզ նման Աստուծո ստեղծածներն են: Աստուած թէ քեզ և թէ նրանց հաւատար կերպով սիրում է: —Բայց ինչու ես ասեցի, անտառում պատահեցինք այն հայ աղջիկներին: Ես սկսեցի նրանց հետ նրանց լեզուով խօսել: Հաֆիզան ինձ ասաց.— Ամօթ չէ, որ խօսում ես գաւառների լեզուով: —Կու Հաֆիզային ասանք մի դիր, դաւակն, նա խեղդի աղջիկ չէ, պատահականաց մայրը, ուղղելով մի քանի մարդ, որ անկարգ կերպով ընկել էին նրա ճակատի վրա և խանգարում էին կամարան և յոյժերի գեղեցկութիւնը: —Այո, նա խեղդի աղջիկ չէ, նա գիտ է, անկարգից ֆաթիման: Ասիւր, մայրիկ, ինչ պատահեց միանգամ, անտառից վերադառնալու ժամանակ անցանք այդ եկեղեցու անկյունի մօտով: այն հայ աղջիկները միջ հետ էին, նրանք հէնց որ տեսան անկյունից, մօտեցան քարերին և սկսեցին համարել: Իրանց երեւի և կարծրի վրա այսպիսի նշան անկող (Ֆաթիման խաչակրեց իր գէղը): Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրանց վրա: Աղջիկներից մէկը Հուսիսիմէն բարկացաւ: Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրան: Ես ասեցի ինչու և ծիծաղ, խեղճ է: Նա ինձ պատասխանեց.— Գաւառն ինչ է, որ խեղճ լինի: Ես Հուսիսիմէն մի աղբուր ընծայեցի, որ լաց չը լինի: Կու ինձ հետ բարկանայ, մայրիկ, այդ քս տուած աղբուրն էր: —Զէ, դաւակն, չեմ բարկանայ, ես քեզ մի նորը կը տամ, ասաց մայրը, ուրախանալով իր դստեր բարեկամութեան վրա: —Բայց մի բան էլ կայ, մայրիկ, վախենում եմ, որ ասեմ... —Ի՞նչ բան, դաւակն, ասա, ինչու ես վախենում: —Ես Հուսիսիմէն համբուրեցի, մայրիկ, երբ լաց էր լինում, գրկեցի նրան: Նա շատ սիրուն աղջիկ է: Խօ մեղք չէ, մայրիկ: Հաֆիզան ինձ նախատում էր, ասում էր հայ աղջիկը պիղծ է, ասում էր մեղք է, երբ մարդ համբուրում է նրան: Հաֆիզան նրանց հացը չէ ուտում: —Մեղք չէ, դաւակն, պատասխանեց մայրը.— նրանք էլ քեզ նման Աստուծո ստեղծածներն են: Աստուած թէ քեզ և թէ նրանց հաւատար կերպով սիրում է: —Բայց ինչու ես ասեցի, անտառում պատահեցինք այն հայ աղջիկներին: Ես սկսեցի նրանց հետ նրանց լեզուով խօսել: Հաֆիզան ինձ ասաց.— Ամօթ չէ, որ խօսում ես գաւառների լեզուով: —Կու Հաֆիզային ասանք մի դիր, դաւակն, նա խեղդի աղջիկ չէ, պատահականաց մայրը, ուղղելով մի քանի մարդ, որ անկարգ կերպով ընկել էին նրա ճակատի վրա և խանգարում էին կամարան և յոյժերի գեղեցկութիւնը: —Այո, նա խեղդի աղջիկ չէ, նա գիտ է, անկարգից ֆաթիման: Ասիւր, մայրիկ, ինչ պատահեց միանգամ, անտառից վերադառնալու ժամանակ անցանք այդ եկեղեցու անկյունի մօտով: այն հայ աղջիկները միջ հետ էին, նրանք հէնց որ տեսան անկյունից, մօտեցան քարերին և սկսեցին համարել: Իրանց երեւի և կարծրի վրա այսպիսի նշան անկող (Ֆաթիման խաչակրեց իր գէղը): Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրանց վրա: Աղջիկներից մէկը Հուսիսիմէն բարկացաւ: Հաֆիզան սկսեց ծիծաղել նրան: Ես ասեցի ինչու և ծիծաղ, խեղճ է: Նա ինձ պատասխանեց.— Գաւառն ինչ է, որ խեղճ լինի: Ես Հուսիսիմէն մի աղբուր ընծայեցի, որ լաց չը լինի: Կու ինձ հետ բարկանայ, մայրիկ, այդ քս տուած աղբուրն էր: —Զէ, դաւակն, չեմ բարկանայ, ես քեզ մի նորը կը տամ, ասաց մայրը, ուրախանալով իր դստեր բարեկամութեան վրա: —Բայց մի բան էլ կայ, մայրիկ, վախենում եմ, որ ասեմ... —Ի՞նչ բան, դաւակն, ասա, ինչու ես վախենում: —Ես Հուսիսիմէն համբուրեցի, մայրիկ, երբ լաց էր լինում, գրկեցի նրան: Նա շատ սիրուն աղջիկ է: Խօ մեղք չէ, մայրիկ: Հաֆիզան ինձ նախատում էր, ասում էր հայ աղջիկը պիղծ է, ասում էր մեղք է, երբ մարդ համբուրում է նրան: Հաֆիզան նրանց հացը չէ ուտում: —Մեղք չէ, դաւակն, պատասխանեց մ

Типографія Главн. Управл. Намѣст. Кавказ. Лористъ-Меликовская улица, баз. домъ